

Ησαρωτική εξάπλωση της χρήσης του Διαδικτύου είναι πλέον σε όλους αισθητή, ακόμη και στην ευρωπαϊκώς ουραγό χώρα μας. Πολιτισμικά και οικονομικά είναι ένα φαινόμενο μοναδικό καθώς, για πρώτη φορά στην ιστορία του πλανήτη, άνθρωποι κάθε προέλευσης μπορούν να κάνουν καταθέσεις και αναλήψεις πνευματικών και υλικών πόρων στο ίδιο «παγκόσμιο στέκι». Αν όμως η πολιτισμική σκοπιά θέλει το Διαδίκτυο να είναι «ο τόπος όπου βρίσκεις τα πάντα και μάλιστα δωρεάν», η οικονομική σκοπιά το θέλει «πολυκατάστημα με ATM». Έτσι, οι πρώτες διαμαρτυρίες των πνευματικών δημιουργών ότι «στο Internet λαφυραγωγούνται τα πάντα και εμείς θα βρεθούμε στην ψάθα» κατέληξαν προσφάτως σε έναν ασφυκτικό έλεγχο της διακίνησης κάθε πνευματικού προϊόντος – μουσικού, οπτικού κτλ. Υπάρχει τρόπος να ικανοποιούνται και οι δύο σκοπιές;

Τι είναι τα Creative Commons

Μία απάντηση έχει δοθεί από το 2002, με την ίδρυση ενός κοινωφελούς ιδρύματος στις ΗΠΑ, ονόματι Creative Commons (Κοινό των Δημιουργών). Η απάντηση έχει τη μορφή ειδικά διαμορφωμένων αδειών χρήσης πνευματικών δημιουργιών, που κυμαίνονται από την πλήρη και δωρεάν παραχώρηση των δικαιωμάτων (κοινοκτημοσύνη ιδεών με μνεία της πρώτης πηγής) ως την παραχώρηση δικαιώματος «αφόησης» με επιφύλαξη παντός δικαιώματος επί οφέλους που μπορεί να προέλθει από αμειβόμενη χρήση. Το τι είδους άδεια έχει επιλέξει ο δημιουργός γίνεται μια «ηλεκτρονική ετικέτα» που ενσωματώνεται στο προϊόν, το συνοδεύει όπου εμφανίζεται και εκθέτει τον παραβάτη της συμφωνίας χρήσης του.

Τους διάφορους αυτούς τύπους αδειών πνευματικών δικαιωμάτων παρουσίασε στις 13 Οκτωβρίου, στην αίθουσα τελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο ιδρυτής των Creative Commons, καθηγητής Δικαίου του Πανεπιστημίου Στάνφορντ των ΗΠΑ, Λόρενς Λέσιγκ (L. Lessig). Μάλιστα, παρουσίασε την εξελληνισμένη και σύμφωνη με το δικό μας Δίκαιο έκδοσή τους, την οποία επεξεργάστηκε ομάδα ειδικών, υπό τους Δ. Καλλινίκου, Θ. Καρούνο και Μ. Παπαδόπουλο. Η ομάδα αυτή απαρτίζεται από συνεργάτες του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ), το οποίο έχει συνάψει και μνημόνιο συνεργασίας και εκπροσώπησης των Creative Commons στη χώρα μας. Η μετάφραση των αδειών και λεπτομερής πληροφόρηση γι' αυτές παρέχονται στη διαδικτυακή διεύθυνση <http://creativecommons.gr/>.

Οι υλοτόμοι του δένδρου της γνώσης

Η ανακοίνωση και μόνο της διάθεσης αυτών των αδειών στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς δίνουν διεξοδο στους δημιουργούς και νομιμότητα στο ταχύτατα διευρυνόμενο κοινό του ευρωζωνικού Διαδικτύου. Εμείς όμως «ξεμοναχιάσαμε» προς το

Ελευθερία ή θάνατος του ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η παρουσίαση ενός νέου τρόπου κατοχύρωσης πνευματικών δικαιωμάτων οδήγησε στη διατύπωση ερωτημάτων επιβίωσης για το ριζοσπαστικότερο μέσο επικοινωνίας της εποχής μας. Η άποψη ανήκει στον «διώκτη της Microsoft» Λόρενς Λέσιγκ, που μοιράστηκε τους προβληματισμούς του με το ΒΗΜAScience

Του ΤΑΣΟΥ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ

τέλος της ημέρας τον καθηγητή Λέσιγκ, γιατί η πορεία του διαγράφει μια μοναδική τροχιά στα χρονικά της νομικής επιστήμης.

Συγκεκριμένα, ο Λόρενς Λέσιγκ υπήρξε ένα «παιδί-θαύμα», με προδιαγραφές να γίνει το υπέρλαμπρο άστρο της αμερικανικής Δικαιοσύνης. Το κατόρθωσε σε πολύ μεγάλο βαθμό: Σπούδασε με αριστεία Οικονομικά και Διοίκηση στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας, πήρε το μεταπτυχιακό του στη Φιλοσοφία από το Κέμπριτζ, το διδακτορικό του στη Νομική από το Γέιλ και δίδαξε στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου, στο Χάρβαρντ και στο Στάνφορντ. Υπήρξε ειδικός σύμβουλος του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην αγωγή κατά της Microsoft, βοήθησε στη συγγραφή του νέου Συντάγματος της Γεωργίας και συνέγραψε τα μνημειώδη βιβλία «Κώδικας και λοιποί νόμοι του κυβερνοχώρου» (1999), «Το μέλλον των ιδεών» (2001) και «Ελεύθερος πολιτισμός» (2004). Όλοι οι ειδήμονες περί το Διαδίκτυο αναγνωρίζουν στο πρόσωπο του Λέσιγκ την αυθεντία της Νομικής σε αυτό το υπερ-μέσον επικοινωνίας.

Ωστόσο, μόλις τον Αύγουστο που πέρασε, ο Λέσιγκ ξάφνιασε εχθρούς και φίλους με μια ανακοίνωση: Αποσύρεται σε μεγάλο βαθμό από την πρωτοκαθεδρία του ακτιβιστικού του κινήματος για την ελευθερία της δια-

κίνησης πνευματικών δημιουργιών στο Διαδίκτυο, για να εντυπώσει στη «ρίζα του κακού», να μελετήσει σε βάθος τον πραγματικό υπαίτιο όλων των ανελευθεριών που έχουν αρχίσει να κατακλύζουν το «παγκόσμιο χωριό» μας. Ποια θεωρεί ότι είναι η ρίζα του κακού; Η πολιτική διαφθορά!

Διαφθορά και Διαδίκτυο

Τον ρώτησα στα ίσια, με το που άρχισε η συνέντευξη: «Κύριε καθηγη-

Λ. Λέσιγκ: Η πολιτική διαφθορά σκοτώνει το όνειρό μας για «πολιτισμένη Κοινωνία της Πληροφορίας»

τά, τι σήμαινε το *μανιφέστο του Αυγούστου*; *Εσείς, ένας φέρελπις νέας της άκρας Δεξιάς, ένας πρώην βοηθός υποψήφιου γεροϋσιαστή των Ρεπουμπλικανών, ένα αστέρι με προϋπηρεσία στην ανώτατη ιεραρχία της Δικαιοσύνης, ανακαλύπτετε τώρα ότι πρέπει να πολεμήσουμε το Σύστημα; Το μανιφέστο σας μυρίζει Μαρξ. Γίνετε αριστερός, κύριε Λέσιγκ;*».

Με κοίταξε με τα πανέξυπνα μάτια του, πίσω από τα διανοουμενίστικα ασκέλετα διαφανή γυαλιά του. «*Με ενδιαφέρει η αλήθεια, είτε τη λέει ένας αριστερός είτε ένας δεξιός. Αν το ότι η διαφθορά του πολιτικού μας συστήματος ευθύνεται για το ότι σύντομα όλα θα ανήκουν σε επιχειρήσεις και ο πολιτισμός θα μπει σε χειμερία νάρκη είναι η αλήθεια, τότε την ασπάζομαι. Ενας αριστερός που βλέπει το ίδιο μπορεί να το διατυπώνει ως ασθένεια του καπιταλισμού, ένας δεξιός ως αδυναμία του συστήματος να ελέγξει τις υπερεξουσίες της κυβέρνησης...*». Και τότε μου ξεστόμισε αυτό που δεν έχει πει σε κανέναν: «*Αλλά, ναι, έχω γίνει αριστερός, κύριε Καφαντάρη*».

Συνήλθα στα γρήγορα και τον ρώτησα συμπληρωματικά: «*Το λεκτικό των άρθρων σας θυμίζει έντονα Αλ Γκορ. Έχετε σύμπτωση απόψεων...*

τον υποστηρίζετε... θα συνεργαζόσασταν μαζί του;». Μου απάντησε: «*Παρ' όλο που τον έχω κατακρίνει για κάποιες απόψεις του, θα έδινα το αριστερό μου χέρι για να τον δω πρόεδρο των ΗΠΑ! Πιστεύω ότι θα άλλαζε ουσιαστικά τα πράγματα. Αλλά για να εμπλακώ προσωπικά στην πολιτική... όχι. Οραματίζομαι ένα κίνημα κατά της διαφθοράς, με ανθρώπους που – όπως εγώ – θα είμαστε ταγμένοι να μείνουμε εκτός εξουσίας. Πρέπει να μένουμε απέξω, ώστε να βλέπουμε όσο γίνεται πιο αντικειμενικά τις εξελίξεις και να χτυπάμε συναγερμό όποτε η διαφθορά ξεμυτίζει*».

«*Πώς ακριβώς ορίζετε την πολιτική διαφθορά;*» ρώτησα.

«*Την ορίζω όχι ως διαφθορά συγκεκριμένων προσώπων – οι περισσότεροι μπαίνουν στην πολιτική θέλοντας να προσφέρουν – αλλά ως εγγενή ασθένεια του συστήματος εκλογής. Κανείς πολιτικός δεν μπορεί να φθάσει ψηλά αν δεν έχει την οικονομική υποστήριξη μεγάλων επιχειρήσεων. Οπότε το πολιτικό του μέλλον εγκλωβίζεται στην κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Έτσι, για παράδειγμα, φθάσαμε στο να αποκτά η Disney ουσιαστικά διηνεκή δικαιώματα στον Μίκι Μάους και να μην μπορεί πλέον κανείς να κάνει αυτό που ο Ντίσνεϊ έκανε στους αδελφούς Γκριμ. Αλλά ο πολιτισμός χτίζεται πατώντας στα βήματα των προηγούμενων. Αν μας απαγορεύσουν να μετεξελιθώσουμε τις καλές ιδέες σε καλύτερες, τότε ο πολιτισμός, η τεχνολογία και οι επιστήμες θα μπουκώσουν σε τροχιά πτώσης*» τόνισε.

Ψηφιακός πολιτισμός σε συνθήκες... πείνας

Το καμπανάκι ήταν σαφές, αλλά ήταν αυτό του τελευταίου γύρου: Τη χρονιά αυτή, που οι τηλεματικοί φορείς διαφημίζουν τα «διπλά και τριπλά μπουκέτα επικοινωνίας» και οι μαθητές μετρούν τις ημέρες για την έλευση του «μαθητικού φορητού υπολογιστή», το Χόλιγουντ, η Microsoft και η Apple έχουν πλέξει ένα γαϊτανάκι παρακολούθησης (με την περίφημη τεχνολογία Διαχείρισης Πνευματικών Δικαιωμάτων – DRM) που κάνει τον Μεγάλο Αδελφό να ωχριά. Το Διαδίκτυο κινδυνεύει από ασφυξία. Η πολυπόθητη «εικονική βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας» του 21ου αιώνα ενδέχεται να μεταβληθεί σε γκέτο όσων διαθέτουν πιστωτική κάρτα. Αν στον Τρίτο Κόσμο πεινούν σωματικά, στους άλλους δύο θα πεινάσουμε σύντομα πνευματικά.

Πρέπει σίγουρα να αντιδράσουμε σε αυτή τη μεταστροφή της «επανάστασης» σε «αντεπανάσταση». Κι αν είναι να κάνει κάποιος την αρχή, ας την κάνουμε με όσα μας ανήκουν: Να εκδώσουν το κράτος, οι βιβλιοθήκες και τα πανεπιστήμια όλων τον πνευματικό τους θησαυρό – που μουχλιάζει στα υπόγεια – στο Διαδίκτυο, με άδειες Creative Commons. *Θέλουμε τα ψηφιακά αρχεία του πολιτισμού μας εδώ και τώρα!* Μας τα δίνετε, ω «πολιτικά αδιάφοροι» εκπρόσωποι μας στην εξουσία;

a.kafantaris@gmail.com